

Το ταξίδι μιας εικόνας

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Αγιογραφήθηκε στην Κύπρο και είναι χρονολογημένη στα 1514

Μια κυπριακή εικόνα Δέησης πεντακοσίων ετών - χρονολογημένη με επιγραφή στα 1514- «αποκαλύφθηκε» πρόσφατα στο ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στα Τριάντα (Ιαλυσός). Η εικόνα αναδείχτηκε, κάτω από την αργυρή επένδυση του 1740 που είχε οξειδωση σε αρκετά σημεία και τις νεότερες επιζωγραφήσεις, κατά την διάρκεια των έργων αποκατάστασης της εκκλησίας και της συντήρησης των αγιογραφιών και των ιερών κειμηλίων.

Τύχη αγαθή όμως, έχει περισώσει το μεγαλύτερο μέρος της, συμπεριλαμβανομένων των επιγραφών της εξαιρετικής αυτής αφιερωμένης εικόνας που πήρε τον τίτλο «Εν τω Τόπω της Χλόης».

Στην εντυπωσιακή εικόνα Δέησης εικονίζονται γονυπετείς οι δωρητές της, ο κεκοιμημένος αναγνώστης Παύλος και η σύζυγός του. Η εικόνα έως τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1950, κοσμούσε το τέμπλο ως δεσποτική και κατόπιν,

τοποθετήθηκε σε ξυλόγλυπτο προσκυνητάρι πλάι σε αυτό. Η εικόνα σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Νίκο Μαστροχρήστο βρέθηκε στο νησί πριν την άλωση της Ρόδου, από τον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή το 1523.

Εν τω Τόπω της Χλόης

Τα σημάδια από την προσήλωση και την οξείδωση της επένδυσης έχουν σε αρκετά σημεία φθείρει τη ζωγραφική επιφάνεια, τύχη αγαθή όμως έχει περισώσει το μεγαλύτερο μέρος της, συμπεριλαμβανομένων των επιγραφών. Στην εικόνα παριστάνεται η Δέηση στον καθιερωμένο εικονογραφικό τύπο, όπου κεντρική θέση κατέχει η μορφή του ένθρονου Χριστού, προς τον οποίο δέονται η Παναγία στα αριστερά και ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος στα δεξιά. Ο Θεάνθρωπος ευλογεί με το δεξί χέρι, ενώ με το αριστερό κρατά ανοικτό ευαγγέλιο, στο οποίο αναγράφεται με επιγραφή. Οι δεόμενες θείες μορφές που πλαισιώνουν τον Χριστό στέκονται πλάι στο θρόνο, με τα ενδύματά τους να καλύπτουν μέρος από τα άκρα του. Στα αριστερά η Παναγία, γυρισμένη κατά τρία τέταρτα προς τον Ιησού, ντυμένη με κυανό χειριδωτό ένδυμα με σταρόχρωμα επιμανίκια και βαθυκόκκινο μαφόριο, υψώνει τα χέρια προς αυτόν σε στάση δέησης. Χρυσό σταυρικό αστέρι κοσμεί το μέτωπο και το δεξιό ώμο της, ενώ περίτεχνα κροσσωτές αποδίδονται οι παρυφές του μαφορίου της. Στο δεξί της χέρι στηρίζει ανεπτυγμένο ειλητό, στο οποίο αναγράφεται η δέηση για τον κεμειομένο Παύλο. Από δεξιά προσκλίνει στο κέντρο ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος που στο αριστερό του χέρι κρατά ελίσσόμενο προς τα κάτω, ειλητό με επιγραφή. Μπροστά από το Τρίμορφο εικονίζεται το ζεύγος των αφιερωτών, γονυπετές εκατέρωθεν του θρόνου.

Ο άνδρας στα δεξιά του Χριστού, προχωρημένης ηλικίας και η δωρήτρια στα αριστερά του Χριστού με τα χέρια ενωμένα και υψωμένα μπροστά από το λαιμό της σε στάση δέησης. Στα διάχωρα σώζεται αποσπασματικά πεντάστιχη μεγαλογράμματη επιγραφή: +ΕΚΗΜΙΘΗ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ Θ(Ε)ΟΥ / ΠΑΥΛΟΣ ΑΝΑ-ΤΝΩΣΤΗΣ/ ΤΟ ΕΠΗΚΛΗΝ ΜΑΤΙΔΙΤΡΙ Ε / (..) ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑ[;]ΤΟΓΡΑΦΟΣ ΕΠΗΣΚΟΠΗΣ / ΠΑΜΦΟΥ Κ(ΑΙ) Υ / ΑΝΑΓΗΝΟΩΚΩΝΤΕΣ / ΑΥΤΑ ΕΥΧΕ/[CΘΕ ΥΠΕΡ...] / ΕΤ[ΟΥΣ] [Α]ΦΙΔ (1514). «Η περιγραφή της εικόνας που προηγήθηκε καταδεικνύει τη σπουδαιότητα, που απορρέει από τη μοναδικότητά της ανάμεσα στα γνωστά παραδείγματα της Ρόδου, καθώς η παλαιότερη γνωστή εικόνα Δέησης στο νησί (που προέρχεται από το ναό του Προδρόμου στο ομώνυμο χωριό, έχει χρονολογηθεί γύρω στο 1300), μαρτυρεί τη μακραίωνη παράδοση που ακολουθείται σε αυτό το έργο» αναφέρει ο ερευνητής αρχαιολόγος Νίκος Μαστροχρήστος.

Την έφερε στο νησί η δωρήτρια της

Η άφιξη της εικόνας στη Ρόδο πιθανολογείται πως έλαβε χώρα μέσα στο 16ο αιώνα, ίσως πριν από την κατάληψη του νησιού από του Οθωμανούς (1523). Οι απαρχές των επαφών της Κύπρου με τη Ρόδο, αδιάκοπες καθ' όλο το Μεσαίωνα,

μπορούν να αναζητηθούν, εκτός της γεωγραφικής εγγύτητάς τους, και στις σχέσεις μεταξύ των Ιπποτών της Ρόδου και των Βενετών της Μεγαλονήσου. Οι εμπορικές δραστηριότητες, κυρίως οι σχετικές με την παραγωγή και εξαγωγή της ζάχαρης, σημαντικά κέντρα των οποίων υπήρξαν αμφότερες η Ρόδος και η Πάφος, αποτελούσαν έναν ακόμη κρίκο της αλυσίδας μεταξύ των δύο νησιών. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, δεν θα ήταν απίθανο η σύζυγος του Παύλου, που τεκμηριωμένα με βάση την επιγραφή, όσο ο άνδρας της ζούσε ήταν εγκατεστημένη στην Κύπρο, μετά το θάνατό του να μετοίκησε στη Ρόδο, με την οποία θα την συνέδεαν δεσμοί συγγενικοί, οικονομικοί ή άλλοι. Υπάρχουν άλλωστε μαρτυρίες για εγκατάσταση Κυπρίων στη Ρόδο ήδη από το 14ο αιώνα και καθ' όλη τη διάρκεια της ιπποτοκρατίας. Η εικόνα της Δέησης προέρχεται, κατά παράδοση, από το ναό του Αγίου Νικολάου στα Τριάντα, που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον ενοριακό όπου σήμερα στεγάζεται. Στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου γνωστή για τις «εκλεκτικής» τάσης τοιχογραφίες της (1490-1510), φυλάσσονταν και άλλες σημαντικές εικόνες.

Του Τέρη Χατζηϊωάννου

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

<http://www.drasisnews.gr/>

Πηγή: vizantinaistorika.blogspot.gr